

خاطرات یک معلّم

نظری بر اوضاع فرهنگی و اجتماعی

دوره ۱۳۲۰ تا ۱۳۷۰

نویسنده

ابراهیم زنگنه

ویراستاران

فریده زنگنه - پریسا زنگنه

سرشناسه	:	زنگنه قاسم آبادی، ابراهیم، ۱۳۱۴ -
عنوان و نام پدیدآور	:	خاطرات یک معلم: گذری بر اوضاع فرهنگی و اجتماعی دهه ۱۳۲۰ تا ۱۳۷۰ / نویسنده ابراهیم زنگنه؛ ویراستار فریده زنگنه، پریسا زنگنه.
مشخصات نشر	:	مشهد، خورشید شرق، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	:	۴۱۶ صفحه
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۲۰۱۹-۵-۲
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	زنگنه قاسم آبادی، ابراهیم، ۱۳۱۴ -
موضوع	:	معلمان -- ایران -- خاطرات
موضوع	:	زنگنه قاسم آبادی، فریده، ۱۳۴۲ -، ویراستار
موضوع	:	زنگنه قاسم آبادی، پریسا، ۱۳۵۵ -، ویراستار
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۴ ز ۹ الف / LB۲۸۳۲
رده بندی دیویی	:	۳۷۱/۱۰۰۹۵۵
شماره کتابخانه ملی	:	۳۷۵۱۹۴۷

۰۹۱۲۶۸۷۸ ۸۳

نام کتاب: خاطرات یک معلم

(گذری بر اوضاع فرهنگی و اجتماعی دهه ۱۳۲۰ تا ۱۳۷۰)

تألیف: ابراهیم زنگنه قاسم آبادی

طرح جلد: میر علاقه مند تبریزی

حروفنگار و صفحه آرا: خدمات نشر آران (آ) قه مند ۳۸۴۴۶۹۳۳

ویراستاران: فریده زنگنه، پریسا زنگنه

تعداد صفحات: ۴۱۶ صفحه - وزیر

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

چاپ: آستان قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۰۱۹-۵-۲

حق چاپ محفوظ.

فهرست مطالب

۱۳	پیش‌گفتار
۱۴	سنت‌شکنی
۱۶	عشق به تحقیقات
۲۱	خلاصه احوال و آثار مولانا
۲۳	تألیفات
۲۶	خطاب به همسر و فرزندان

بخش اول کودکی تا نوجوانی صفحه ۷ تا ۸۸

۲۸	تولد تا مکتب
۲۹	زود رفتن به مکتب
۲۹	سنین شاگردان مکتب
۳۰	یک هفته در مکتب
۳۲	رسیدن به کتاب
۳۴	مدرسه ابتدایی
۳۵	روشنایی
۳۷	پدری روشن‌ضمیر و فداکار
۴۱	همت والای پدر و شرمندگی من
۴۲	تحصیل در خواب
۴۴	ورود به دبیرستان
۴۷	افتادن در چاه سربسته
۴۸	یک خاطره تلخ و عدالت حق تعالی
۴۹	وضع حمل و نقل و مسافرت

۵۷	غرور یکصد تومانی
۵۸	سربازگیری
۶۰	اربابان و زارعین و کارگران
۶۱	قدرت مالکان و خوانین نسبت به سربازگیری
۶۲	درخت قدرت
۶۳	مشهد در هشتاد سال پیش
۶۵	ورود به دانشسرای کشاورزی مشهد
۶۹	مشاور آریکایی اداره کل فرهنگ خراسان
۷۱	کلاس درس ستر اسمیت
۷۳	تنبيهات بیج دانشسرای کشاورزی و اعتراض من
۷۴	چوب و فلک! باش دخیل
۷۵	نوشتن مقاله
۷۸	میدان اعدام
۸۰	شرکت در دومین همبور بین‌المللی پیشاهنگی ۱۳۳۷ شمسی
۸۳	پز عالی جیب خالی
۸۴	سیگار و جوانان
۸۵	دروازه تمدن
۸۷	واقعه عبرت‌انگیز

بخش دوم

خدمت در آموزش و پرورش

صفحه ۸۹ تا ۳۰۲

۹۰	استخدام و باور مردم
۹۱	توصیه شخص کارآزموده به جوانان بی‌تجربه
۹۲	بیداری فرهنگی و باور مردم
۹۳	آزموده را آزمودن خطاست
۹۵	لغو یک بدعت (عیدی گرفتن معلم از دانش‌آموزان)
۹۶	تأسیس کلاس ششم ابتدایی
۹۷	تشکیل موقت کلاس اول دبیرستان در دبستان کجنه زوزن سال ۱۳۳۸
۹۸	تذکر بی‌جا

بهداشت و دانش آموزان مدرسه	۹۹
سطح اطلاعات دانش آموزان	۱۰۲
تأثیر محیط در تربیت	۱۰۳
مادر و تربیت فرزند	۱۰۴
اعتبار تعمیرات دبستان کجنه زوزن	۱۰۵
قناعت مطلق با گلینه پر گندم	۱۰۹
انتصاب به سمت راه‌های تعلیماتی سپاه دانش	۱۱۰
شیادی بعضی از سپاهیان دانش	۱۱۲
سپاهیان دانش غیر استانی	۱۱۳
تعصب پدران به تحصیل دختران	۱۱۶
احساس تنهایی و غربت	۱۱۷
مسئولیت آموزش و پرورش خواف	۱۱۹
خواف، بخش فراموش شده	۱۲۲
برنامه‌ریزی‌های فرهنگی	۱۲۵
کلاس سه روزه رؤسای انجمن‌های ده منطقه خواف	۱۲۷
تغذیه دانش آموزان و صرفه جویی از حمل و نقل	۱۳۰
استقلال آموزش و پرورش خواف (منطقه‌ای شدن)	۱۳۱
مطالبه حقوق چهل ساله آموزش و پرورش خواف	۱۳۴
تشکیل اداره آموزش و پرورش و پست‌های سازمانی	۱۳۶
اداره جدید التأسيس	۱۳۶
استخدام کارکنان آموزش و پرورش	۱۳۷
انتصابات در مدارس	۱۳۹
دوران رشد مدارس خواف	۱۴۰
حوزه علمیه احناف خواف	۱۴۱
تغییر عنوان حوزه علمیه	۱۴۴
کمک مالی آموزش و پرورش به حوزه علمیه	۱۴۴
حوزه علمیه بالاخواف	۱۴۵
تخریب گورستان خواف	۱۴۶
یک دست و دو هندوانه	۱۴۹
شورای منطقه یا شورای قبیله	۱۵۱

۱۵۳	جاه طلب بی انصاف
۱۵۴	تحصّن مردم زوزن در دو مرحله
۱۵۶	دیدگاه جوانان دهه ۱۳۴۰ نسبت به مسئولین
۱۵۸	بازدید استاندار و مدیران کل استان خراسان از خواف
۱۵۹	بازرس وزارتخانه و آموزگار جدیدالاستخدام
۱۶۱	بازرسان شاهنشاهی
۱۶۳	شکایت پدر دانش آموز برآبادی
۱۶۴	معلّمان، تندپیشه
۱۶۵	غلبه خرافات بر کار موظّف
۱۶۶	بخشنامه محرمات و بدحجابی و بلکه بی حجابی
۱۶۸	بهار فرهنگی شهرستان خواف
۱۶۹	معرفی دومین معلم محلی خواف
۱۷۱	نخستین بانوان آموزگار خواف
۱۷۲	بیداری فرهنگی در دشت زوزن
۱۷۲	برقراری فوق العاده شغل معلّم
۱۷۴	عدم اجرای دستور ضمنی وزیر آموزش و پرورش
۱۷۵	رازداری و حمایت از همکار
۱۷۸	بی توجهی به اموال دولت
۱۸۰	معلّم زرتشتی نشتیفان
۱۸۱	کم کاری آموزگار کلاس اول
۱۸۳	آزادی زنان در انتخابات
۱۸۳	انتخابات مجلس شورای ملی
۱۸۶	نیرنگ برای استقبال باشکوه
۱۸۸	برخورد با رشوه دهندگان
۱۸۹	ارتباط سرد بین کادر اداری و آموزشی
۱۹۱	بخشنامه سرکوبی انقلابیون
۱۹۲	دوران انقلاب اسلامی
۱۹۴	انتصاب بختیار
۱۹۵	درخواست مدیریت
۱۹۶	راهپیمایی علیه من

۱۹۶	شعارنویسی به طرفداری از من
۱۹۷	تظاهر و ریاکاری برخی از جوانان
۱۹۸	مشکل سیاسی همکار
۲۰۱	دیپلمه‌های بیکار و تصرف اداره آموزش و پرورش
۲۰۴	زلزلهٔ پر برکت ۱۳۵۸ و شکست یافتن مدارس پایین خواف
۲۰۶	طرح کُرسی
۲۰۸	اعتبار ساخت بکصد مدرسه
۲۱۰	زمزمهٔ برگشت اعتبار ۲۵ مدرسه اهدایی ایرانیان مقیم کویت
۲۱۲	تفاوت دو همان قبل و بعد از انقلاب اسلامی
۲۱۴	شهامت آقای رجایی در آرزو و پرورش در مشهد
۲۱۵	ریاست بر وزن نجاست
۲۱۶	انتقال به مشهد
۲۱۹	نذر یک پیرزن خوافی دربارهٔ انتقال به مشهد
۲۲۰	کوپن بنزین
۲۲۱	صندلی خدمت به فروش نمی‌رسد
۲۲۴	بی‌سرمایه‌ای من بزرگترین سرمایه من است
۲۲۶	چهل روز بلا تکلیف
۲۲۸	رؤسای جدید الانتصاب
۲۲۸	فعالیت در آموزش بزرگسالان و آزاد استان
۲۳۰	کلاس‌های شبانه مشهد
۲۳۲	اولین برخورد آموزش و پرورش با ارباب رجوع بی‌حجاب
۲۳۳	بازدید از یک آموزشگاه آزاد
۲۳۴	کلاس هزار نفری
۲۳۵	تشکیل کارشناسی مستقل آموزش استثنایی
۲۳۷	تربیت نیروی انسانی
۲۳۸	ارتباط با دانشکدهٔ علوم تربیتی
۲۴۰	اولین کلینیک کودکان استثنایی در کشور
۲۴۴	مهمان نایب‌نایان
۲۴۵	نماینده‌گی مؤسسهٔ احیای مدارس استثنایی کشور در خراسان
۲۴۶	نمونه‌ای از ساده زیستی برادر رئیس‌جمهور

۲۴۷	ضعف مدیریت
۲۵۰	دیدار با مسئولین آموزش و پرورش استثنایی استانها
۲۵۱	جدال در محیط فرهنگی
۲۵۳	ویروس جناح‌بندی
۲۵۶	گفتگوی معلمین در زنگ تفریح
۲۵۷	دوران بازنشستگی
۲۵۸	گله‌مندی بازنشستگان
۲۶۱	دست‌نوشته‌های تحقیقات
۲۶۲	معرفی بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی
۲۶۵	داوری مقالات مجله مشکوة
۲۶۹	سمینار سبّار بنیاد امام جاده ابریشم
۲۷۰	کتاب چهار زبانه با ابریشم
۲۷۱	مصاحبه با مجریان سند و سیمای
۲۷۲	کتاب برتر و عنوان مفاخر علمی
۲۷۳	معرفی به فرهنگیان خراسان
۲۷۸	حرم مطهر قبل از انقلاب اسلامی
۲۸۰	مطالبه بهای تیری که آدم نکشته
۲۸۱	بدگمانی، خانمانسوز
۲۸۴	دوست خوب و ازدواج مناسب
۲۸۷	دروازه ورود به مواد مخدر
۲۸۹	تعدادی از عکس‌های یادگاری

بخش سوم

تأثیر فرهنگ در تحوّل بهداشت روستاها

صفحه ۳۰۳ تا ۳۶۲

۳۰۴	پیش‌گفتار در امور بهداشتی
۳۰۵	تأثیر فرهنگ در تحول بهداشت روستایی در نیم قرن
۳۰۷	تحقیق و مشاهدات شخصی نگارنده
۳۰۷	منازل و سکونتگاه‌ها
۳۰۸	روستاهای اربابی

۳۱۰	مستراح (دستشویی)
۳۱۱	آبریزگاه
۳۱۲	ساختمان حمام در قدیم
۳۱۳	حمام خزینه
۳۱۵	سر حمام
۳۱۵	تبدیل خزینه به دوش
۳۱۶	حمامهای شهر
۳۱۷	شستشوی زن
۳۱۸	استحمام سنی در منزل
۳۱۸	سر شستن
۳۱۹	شستشوی لباس در روستا
۳۲۰	شپش‌کشی
۳۲۱	غذا خوردن
۳۲۴	نحوه خوردن میوه
۳۲۵	شستن ظروف غذاخوری - چای خوری
۳۲۶	ظروف غذاخوری
۳۲۷	مهمان‌نوازی غیربهداشتی
۳۲۹	آب آشامیدنی و نگهداری آن
۳۳۱	بچه‌داری
۳۳۴	درمان بیماریها در آن دوره
۳۳۶	دعا درمانی
۳۳۶	تیغ درمانی کودکان
۳۳۸	خاک درمانی
۳۳۸	درمان تب با تب‌بندی
۳۳۹	بدره‌خوانی چشم
۳۴۰	چشم زخم و درمان آن
۳۴۲	خوابین دسته جمعی
۳۴۳	دستمال جیبی و مورد استفاده آن
۳۴۴	طریقه استفاده از دخانیات
۳۴۶	چارقد زن روستایی

۳۴۷	 دستار یا منديل (عمّامه)
۳۴۹	 کلاه نمدي - عرقچين
۳۴۹	 سقّز (آدامس)
۳۵۱	 بهداشت کفش و جوراب
۳۵۲	 شناخت وسايل بهداشتي
۳۵۵	 آخرين خاطره غير بهداشتي
۳۵۶	 کشيدن دندان
۳۵۸	 ناسوار (اس)
۳۶۱	 ختنه سني

بخش چهارم نکوداشت مردم شريف خواف با همت ر.م. اداره فرهنگ و ارشاد اسلامي خواف صفحه ۳۶۳ تا ۳۷۶

۳۶۴	 تصميم به برگزاري نکوداشت
۳۶۵	 نخستين بزرگداشت
۳۶۶	 مردم بزرگوار خواف
۳۶۷	 دعوت به برگزاري همایش نکوداشت
۳۶۹	 برگزاري همایش
۳۷۰	 همایش قاسم آباد
۳۷۲	 اشعاري از دکتر يعقوب زنگنه در وصف ابراهيم زنگنه
۳۷۵	 معرفي مؤسسه فرهنگي هنري ميراثهاي ماندگار
۳۷۵	 شهرستان تاريخي خواف
۳۷۶	 لوحهاي تقدير و سپاس

لوح‌های تقدیر و سپاس صفحه ۳۷۷ تا ۴۰۹

۴۱۰	 نمايه‌ها
-----	----------------

پیش‌گفتار

خداوند متعال را سپاسگزارم که به من توفیق خدمتگزاری به امت اسلامی را عطا فرمود و امروز می‌توانم سیاهه اعمالم را با روسفیدی و افتخار به مردم معرفی کنم. از چند سال است که دوستان فرهیخته‌ام به من اصرار می‌ورزند خاطرات خود را از جو فرهنگی و اجتماعی ایران گذشته جهت اطلاع باشندگان و آیندگان بنگارم. همچنین فرزندانم بویژه پسر بزرگم علی این پیشنهاد را دنبال می‌کرد تا این‌که در یک همایش علمی عده‌ای از دانشوران همان به من اصرار فرمودند که این کار را عملی کنم، به آن بزرگواران عرض کردم اگر کتابی است خود را بنویسم خواهند گفت از خود تعریف و تمجید نموده و این خصلت، خلاف فرهنگ عمومی ما ایرانیان است و اگر از مثبت‌ها صرف‌نظر کنم چیز دیگری ندارم.

در هر حال به توصیه دوستان دانشورم این مختصر را داشتم تا اندکی به گذشته نسبتاً نزدیک آگاه شوند.

مشهد - بهرام زنگنه